

Är en bra stadsplanering nyckeln till demokrati?

En jämförande studie mellan Ystad och Landskrona

Abstract

Denna uppsats gör en jämförelse mellan Landskrona och Ystad för att förstå om det finns en korrelation mellan hur kommunernas fysiska stadsplanering är utformad och den lokala demokratin. Uppsatsen skapar ett analysverktyg utifrån demokratiska ideal och boendesegregation för att kunna jämföra och dra slutsatser om stadsplaneringen i förhållande till boendesegregationen och därmed även den lokala demokratin i respektive kommunen. För att genomföra jämförelsen används metoden ”mest-lika-design”, vilket motiverar vårt val av kommuner, Landskrona och Ystad, som är två väldigt lika kommuner när det kommer till relevanta aspekter men skiljer sig när det kommer till stadsplanering. Detta för att sedan kunna undersöka ifall det finns en olikhet i den lokala demokratin som kan förklaras av att kommunernas stadsplanering ser olika ut.

Nyckelord: Stadsplanering, boendesegregation, demokrati, miljonprogrammet, förtätning

Antal ord: 7776

Innehållsförteckning

ABSTRACT	2
1 INLEDNING	5
2 SYFTE	6
3 PROBLEMFÖRMULERING	7
4. BAKGRUND.....	8
4.1 STADSPLANERING.....	8
4.2 FÖRTÄTNING.....	9
4.3 BLANDNING	11
4.4 MILJONPROGRAMMET (1965-1974).....	11
5 TEORI	13
5.1 DEMOKRATI	13
5.2 BOENDESEGREGATION	14
6 METOD.....	17
6.1 MSS.....	17
6.2 OPERATIONALISERING AV SEGREGATION.....	18
7 RESULTAT	21
7.1 YSTAD OCH LANDSKRONA – LIKHETER.....	21
7.2 STADSPLANERING I YSTAD.....	22
7.2.1 Förtätning - Ystad.....	23
7.2.2 Blandning- Ystad	23
7.2.3 Miljonprogram- Ystad	24
7.2.4 Boendesegregation- Ystad	24
7.3 STADSPLANERING I LANDSKRONA	25
7.3.1 Förtätning – Landskrona.....	25
7.3.2 Blandning- Landskrona	26
7.3.3 Miljonprogram- Landskrona	26
7.3.4 Boendesegregation- Landskrona	27
7.4 SAMMANFATTNING RESULTAT	27
8 ANALYS	29
8.1 DEMOKRATI	29
8.2 DEMOKRATI – YSTAD	29

8.3 DEMOKRATI – LANDSKRONA	30
9 SLUTSATS	33
10 REFERENSER	35

1 Inledning

I den samtida debatten, på nyheterna och av våra förtroendevalda får man ofta höra om utanförskapsområden. Det finns en stigmatisering av dessa områden då de i media ofta förknippas med otrygghet, kriminalitet och låg socioekonomisk ställning. För att vi ska kunna lösa dessa problem menar vissa politiker att Sverige bör följa Danmarks exempel, med politik som bland annat innefattar visitationszoner, men även rivning av utsatta bostadsområden. Att vissa anser denna politik som nödvändig gjorde att vi undrade: *Hur kan det egentligen ha blivit såhär?* Intresset som drivit oss att skriva denna uppsats har varit att vi vill förstå på vilket sätt städers utformning har påverkat boendesegregationen och invånarnas förutsättningar senare i livet. Vi ska vidare analysera vilken påverkan stadsplaneringen har på demokratiska värden inom en kommun.

2 Syfte

I en demokrati ska människor vara jämlika, människors olika bakgrund ska inte påverka framtiden. Om man har olika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden beroende på vilket bostadsområde man växte upp i så är förhållanden ojämlika. Ojämlika förhållanden ska i en demokrati aktivt motarbetas. En central del av ett demokratiskt samhälle är att alla ska ha samma förutsättningar i livet, vilket inte är ett faktum om samhället är segregerat. Ett segregerat samhälle är ett ojämlikt samhälle, och ett ojämlikt samhälle innebär en bristfällig demokrati.

Den svenska välfärdsstaten har byggts upp under många år. En viktig aspekt av välfärden har varit att bygga ut möjligheterna för familjelivet. Alla som växer upp i Sverige idag har inte samma förutsättningar och möjligheter. Platsen man växer upp på kan ha stor betydelse för vilka möjligheter man har senare i livet. Detta innebär att det finns boendesegregation, och är något som kan uppstå av en ogynnsam bostadspolitik som prioriterar effektivitet och ekonomisk lönsamhet över integrationsåtgärder. En omdebatterad bostadspolitisk reform är Miljonprogrammet, som sägs ha bidragit till ökad boendesegregation eftersom det byggdes många likadana bostäder som kom att bli bebodda av främst låginkomsttagare och utlandsfödda.

Eftersom boendesegregation är något som kan vara avgörande för enskilda människors förutsättningar är det viktigt för kommuner att föra en bostadspolitik som aktivt motarbetar den. Vi kommer i denna uppsats att undersöka i vilken utsträckning en kommuns lokala demokrati påverkas av hur bostäder byggs. Detta kommer att hjälpa oss att förstå hur stadsplanering kan påverka demokratiska värden, samt vilken betydelse olika bostadspolitiska åtgärder har för boendesegregationen.

3 Problemformulering

I vilken utsträckning påverkas en kommuns lokala demokrati av stadsplaneringen?

4. Bakgrund

4.1 Stadsplanering

Det är väsentligt att göra en beskrivning av stadsplaneringen i Sverige för att få en förståelse kring syftet med hur bostäder byggs samt vad det får för konsekvenser hur man planerar staden. I beskrivningen av stadsplaneringen kommer fokuset att ligga på den fysiska stadsplaneringen eftersom det inte är av betydelse för denna undersökning att förklara andra aspekter av stadsplaneringen såsom miljömässiga eller ekonomiska. Denna del ska även bidra till en förståelse av varför det är viktigt att undersöka de demokratiska aspekterna av stadsplanering. Själva begreppet stadsplanering kan benämnas med andra begrepp såsom samhällsplanering, bostadsplanering eller detaljplanering. Alla är begrepp som rör sig på samma område, nämligen olika aspekter av hur man planerar staden. Vi kommer använda oss av det övergripande begreppet stadsplanering, med fokus på det fysiska. För att få en tydlig förståelse av hur Sveriges stadsplanering ser ut och vad den har för mål kommer vi i stor utsträckning att utgå från den information som Boverket publicerat. Vi har valt boverket eftersom det är en statlig myndighet och som därmed kan ge en tydlig bild av den svenska stadsplaneringen och dess mål. Denna information kommer sedan att användas i resultatet och analysen för att få en förståelse av hur Ystad och Landskrona har fysiskt planerats. Det kan anses problematiskt att använda sig av Boverket som källa i en analys av den svenska stadsplaneringen eftersom Boverket är en statlig myndighet och kan därmed ha incitament för att vinkla informationen till fördel för myndigheten. Detta anser vi däremot inte som ett problem då vi i vår analys kommer att kritiskt granska den svenska stadsplaneringen utifrån demokratiska värden. Att samla information om stadsplanering från Boverket blir därmed av stor relevans för att få en riktig uppfattning av hur Sverige planeras. Boverkets information kompletteras även med information från annan forskning om stadsplanering.

Boverket definierar den fysiska planeringen på följande sätt: "Fysisk planering handlar om att bestämma hur mark- och vattenområden ska användas. Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska olika samhällsintressen vägas mot varandra i en öppen och demokratisk process, samtidigt som enskildas rättigheter ska beaktas. I Sverige är kommunerna ansvariga för den fysiska planeringen enligt PBL." (Boverket 2021). Mot bakgrund av att vårt fokus ligger i att undersöka de demokratiska aspekterna av den fysiska stadsplaneringen så kommer vi utgå från denna definition och beskriva vilka positiva och negativa konsekvenser det kan ha för staden syftat till människorna som bor och dess möjligheter. Två av de viktigaste principerna inom den svenska stadsplaneringen är förtätning och blandning (Boverket 2016, s. 11) och är därmed av betydelse att beskriva.

I en rapport från 2010 redogör Boverket för hur bostadspolitiken såg ut år 1979. Politiken skulle redogöra för gestaltningen av framtidens stadsplanering. Boverket citerar ett utdrag från regeringens direktiv om framtidens stadsplanering: "Behovet av åtgärder på kvarters- och stadsdelsnivå får inte skymma behovet av att samtidigt uppmärksamma frågor som rör stadsbygden i dess helhet. Kommittén bör bland annat söka efter metoder och medel ägnat att utjämna sådana kvalitetsskillnader som kan finnas mellan olika delar av en stadsbygd. Det kan gälla att, t.ex. genom komplettering och förtätning av befintlig bebyggelse, bidra till en mer varierad hushållssammansättning i olika stadsdelar, en mer balanserad arbetsmarknad, en jämnare fördelning av offentlig och kommersiell service och en bättre kollektivtrafik. Samtidigt bör de sociala och miljömässiga konsekvenserna av en långt driven bebyggelsestäthet uppmärksammas." (Boverket 2010, s. 24)

4.2 Förtätning

Definitionen av förtätning är egentligen självförklarande, man bygger staden tätare med fler bostäder på en mindre yta.(Boyko – Cooper 2011, s. 5) Ofta ses förtätning som en utvecklingsstrategi i Sverige, ett sätt att urbanisera och uppnå en känsla av närhet till varandra

och verksamheter. Denna närhetskänsla är ofta vad man vill uppnå när man förtätar en stad eftersom det skapar möten mellan människor och gör en stad eftertraktad att bo i och förtätning diskuteras i hög utsträckning i positiva termer. Förtätningen anses ha en positiv inverkan på den sociala aspekten av hållbarhet. (Boverket 2016, s. 6) Detta innebär att när bebyggelse sker som sammankopplar stadens olika delar blir det svårare att göra skillnad på olika stadsdelar eftersom de smälter samman. Detta skapar mer möjligheter för människor att komma i kontakt med varandra vilket leder till att uppdelningen mellan människor kan minska. Dessutom skapas ett bredare utbud och fler möjligheter till olika typer av bostäder. (Boverket 2010, s. 111)

Vidare är det av betydelse att belysa de nackdelar som förtätning kan komma att tillföra. I processen att förtäta en stad sker avvägningar kring hur man på ett effektivt sätt ska utnyttja markytan. En effektiv användning av marken är att man bygger hus på höjden. Inom vissa bostadsområden som byggs kan ibland husen vara så tätt och högt byggda att det får vissa negativa effekter. Det gör att vissa bostadsområden inte blir lika attraktiva att bo i eftersom utsikten skymms av hus, utemiljön blir trång och mörk eftersom det ska få plats med hus vilka skymmer solen. Denna effekt kan förklaras av att man i planeringen inte tagit tillräckligt mycket hänsyn till vad människor faktiskt värderar i en bostad eller ett bostadsområde, vad som anses vara attraktivt. (Boverket 2016, s. 7) Dessutom kan förtätning leda till en koncentration av grupper inom ett och samma område som inte har möjlighet att flytta därifrån, oftast av ekonomiska skäl. Att inte ha möjligheten att flytta kan skapa en känsla av att man är låst eller tvungen att bo kvar utan att man egentligen vill, vilket den sociala hållbarheten missgynnas av. (Linnér 2019, s. 22) Gentrifiering är ytterligare en konsekvens av den förtätning som man i många år har eftersträvat i städer. Gentrifiering sker när man förtätar centrala områden i städer och priserna stiger i och med det. (Boverket 2016, s. 7) I och med prishöjningar skapas grupperingar av människor med hög socioekonomi, samtidigt som många inte längre har råd att bo kvar utan tvingas att flytta. (Linnér 2019, s. 23)

4.3 Blandning

Tätt sammankopplat med principen om förtätning, är blandningen. Man pratar ofta om att skapa en stad med mångfald (Boverket 2010, s. 107), vilket innebär att det ska finnas plats flera olika typer av familjer och hushåll i en stad och inom bostadsområden. (Boverket 2010, s. 31) Kopplingen mellan förtätning och blandning innebär att förtätningen kan leda till att en stad får en större blandning av människor med exempelvis olika ursprung, socioekonomi, ålder, kön. (Boverket 2016, s. 7) Blandningen av ett samhälle ska även ha en stor betydelse i motverkandet av boendesegregation, eftersom det då bor olika socioekonomiska grupper inom samma område. (Boverket 2010, s. 68) Något som är relevant i aspekten av mångfald och blandning av människorna i en stad är att det även finns en blandning av bostadstyper, att det finns utrymme för olika typer av upplåtelseformer och funktioner i bostadsområden. Detta skapar förutsättningar för människor från olika samhällsgrupper att bosätta sig tillsammans. (Boverket 2010, s. 134) Den homogenitet i bostadstyper som förekommit i och med miljonprogrammet nämns i delkapitlet om miljonprogrammet, och har inneburit hinder för möjligheten till en mångfald av människor och hushåll inom bostadsområden. Det finns tydliga risker till uppkomst av boendesegregation i samband med att man inte är noggrann med att det ska finnas blandning av både människor och bostäder. (Daraee – Ta 2020, s. 20)

4.4 Miljonprogrammet (1965-1974)

År 1965 antog riksdagen en proposition om att bygga en miljon bostäder under en tioårsperiod. Denna reform kom att kallas för "Miljonprogrammet". (Allmännyttan) Detta program skulle till stor del finansieras av statliga lån och produktionen var starkt reglerad av staten. (Boverket, 2020) Syftet med programmet var att skapa rymliga bostäder till överkomliga priser som invånare med en vanlig industriarbetarlön skulle ha råd med. För att

kunna effektivisera byggandet och nå målet med en miljon bostäder byggdes ofta många likadana typer av bostäder på samma område. (Stockholms stad, 2022)

Det fanns dock en variation av vilka typer av bostäder som byggdes under rekordåren, så mycket som en tredjedel var småhus. Problematiken med Miljonprogrammet var därmed inte att det endast byggdes hyresrätter i form av höghus, utan att det byggdes samma typ av bostäder inom ett bostadsområde. Något som i samband med miljonprogrammet bidrog till en ökad segregation var den rådande skatteregleringen. Det var fördelaktigt att bygga egna villor för dem med större kapital, samtidigt som de med ett mindre kapital hade få val utöver miljonprogramsområden. Samhället delades då in i två delar: områden med enbart småhus, och flerfamiljshus i miljonprogramsområden. I områden som bestod av småhus hade invånarna höga löner och den negativa räntan gjorde dem ännu rikare. Områdena som bestod av flerfamiljshus kom att präglas av stigmatisering. Det var inte områden som folk valde att bosätta sig i om de hade råd att välja annat. (SKL 2012, s.32)

Däremot lyckades man faktiskt nå målet med Miljonprogrammet, cirka en miljon bostäder byggdes under den tio år långa perioden. Detta kom att innebära en stor mängd bostäder i förhållande till antalet invånare i Sverige som år 1960 var omkring 7.5 miljoner. Reformen mötte kritik, och många menade att avsaknaden av valmöjligheter av olika typer av bostäder var oacceptabel. En större blandning av olika typer av bostäder bidrar i sin tur till en större blandning av samhällsklasser och grupper. (Grundström - Molina 2016, s.323)

Miljonprogrammet hade i princip löst bostadskrisen som rådde i Sverige, det var nu enkelt att få tag i en bostad. Istället kom Sverige att präglas av en ekonomisk stagnation, vilket gjorde att många som var bosatta i miljonprogramsområden flyttade till andra bostadsområden som gynnades av skattereglerna. Många bostäder stod istället tomma, och kom att bli hem till många invandrare som inte hade råd med annat boende. Sverige förde även en bostadspolitik som styrde nyanlända till dessa bostadsområden, då kommunerna förlorade pengar på att bostäderna stod tomma. (SKL 2012, s.33)

5 Teori

I följande kapitel kommer en genomgång av våra teoretiska utgångspunkter. För att kunna besvara vår frågeställning och undersöka om den lokala demokratin påverkas av hur stadsplaneringen ser ut i en kommun behöver vi ett teoretiskt ramverk för hur demokrati förhåller sig till stadsplanering. Detta är väsentligt för att kunna dra slutsatser om och generalisera resultatet, för att kunna analysera vilken betydelse bostadspolitiska åtgärder har för segregationen.

5.1 Demokrati

För att kunna genomföra en analys om hur den lokala demokratin i de två kommunerna har påverkats av deras respektive stadsplanering behöver vi en teori som beskriver demokrati samt hur den uppfylls och undermineras. Det finns två huvudsakliga kategorier som teoretiserar demokrati. Den ena kategorin beskriver demokrati som den ser ut i realiteten och skapar en samtida bild av demokrati. Detta kan vara problematiskt när man ska mäta demokrati eftersom demokratin i realiteten hela tiden förändras och utvecklas. Den andra kategorin beskriver demokratin som ett ideal, hur demokratin bör se ut och vad man bör sträva efter när man vill uppnå demokrati. Ett demokratiideal hjälper oss att se på demokratin med kritiska glasögon och se hur den kan förändras för att uppfylla idealet. (Näsström 2021, s. 17) En av de mest vedertagna teorierna om demokrati har gjorts av Robert Dahl och utgår från att demokratin är ett ideal. Dahls demokratiteori är normativ, då teorin utgår från att en demokrati bör uppfylla fem kriterier för att kunna värderas som en demokrati. Dahls demokratikriterier är som följande: effektivt deltagande, lika rösträtt, upplyst kunskap,

kontroll över dagordningen och inkludering av vuxna. När dessa kriterier är uppfyllda är ett land att betrakta som demokratiskt. (Dahl 1998, s. 37-38)

De demokratiska idealen behöver förklaras mer ingående för att vi ska få en tydlig förståelse av dem och koppla dem till stadsplanering. *Effektivt deltagande* innebär att alla ska ges samma möjligheter att delta i beslutsfattandet och göra sin röst hörd i förhållande till alla deltagare innan en bestämmelse träder i kraft. *Lika rösträtt* innebär att alla deltagare ska ha samma effektiva rätt och möjlighet att delta i röstningen om besluten som görs, dessutom ska alla röster vid räkningen väga lika tungt. *Upplyst förståelse* innebär att alla deltagare ska ha samma effektiva möjligheter att lära sig och skaffa kunskap om de olika alternativen till de beslut som ska fattas, men även dess konsekvenser. *Kontroll över dagordningen* innebär att alla deltagande bör ha total möjlighet att bestämma vad som ska finnas på den politiska agendan, vad som ska diskuteras och beslutas om, dessutom ska deltagarna alltid ha möjligheten och rätten att ändra sig gällande dagordningen. *Inkludering av vuxna* innebär att alla vuxna permanenta medborgare ska ha samma och lika rätt gällande alla fyra tidigare kriterier. Alla vuxna ska ses som politiska jämlikar. (Dahl 1998, s. 37-38) För att kunna undersöka de demokratiska aspekterna av stadsplanering har vi skapat ett analysinstrument med hjälp av boendesegregation som indikator. Genom att fokusera på en liten del av demokrati som främst kan kopplas till den fysiska stadsplaneringen har vi skapat ett analysverktyg. Vårt fokus kommer att utgå från två av Dahls demokratikriterier: *effektivt deltagande* och *inkludering av vuxna* och vår indikator kommer att vara boendesegregation. (Dahl 1998, s. 37-38)

5.2 Boendesegregation

Boendesegregationen innebär att platsen man bor på påverkar vad man har för levnadsvillkor och framtidsutsikter. Man pratar ofta om den ekonomiska förutsättningen som människor har. När det finns en överrepresentation av människor med låg socioekonomisk ställning inom ett

bostadsområde, och en underrepresentation av samma socioekonomiska grupp i ett annat bostadsområde, så lever olika socioekonomiska grupper i samhället geografiskt åtskilda från varandra. Boendesegregation tenderar att uppkomma när en viss typ av bostäder är överrepresenterade inom en stadsdel. Denna över- eller underrepresentation av bostadstyper innebär att det finns olika förutsättningar för olika socioekonomiska grupper att bosätta sig i olika områden. Dessutom finns ett samband mellan skillnad i inkomst och vart man bosätter sig. Det kan vara att man tvingas välja ett boende på grund av ens ekonomi, eller så väljer man det frivilligt, kanske för att man identifierar sig med andra som bor där. Ju större skillnader i inkomst det finns i ett land eller i en stad, desto större är sannolikheten att boendesegregationen också påverkas. Boendesegregation innebär kort sagt att olika samhällsgrupper koncentreras till att bo inom separata geografiska områden. (Musterd 2020, kap. 1)

Det kan diskuteras huruvida problematiskt det är att en sådan koncentration sker, eftersom den sociala sammanhållningen påverkas av hur människor flödas och möts inom ett samhälle. Det kan ha stor positiv inverkan på den sociala hållbarheten i samhället att människor med olika bakgrund, förhållanden och socioekonomisk ställning möts, eftersom det kan innebära en ökad förståelse och respekt för andra människor. Ett socialt hållbart samhälle är ett svårdefinierat begrepp men kan kortfattat förklaras som utvecklingen av ett samhälle med ett huvudsakligt fokus på det sociala, kulturella och miljömässiga, vilket ska främja livskvaliteten för alla grupper i samhället. (Linnér 2019, s. 10) Däremot behöver inte en koncentration av olika samhällsgrupper på olika platser i samhället direkt innebära problem, eller ha en direkt negativ inverkan på samhället och den sociala hållbarheten. Det kan finnas positiva och betryggande aspekter av att bo och leva nära människor som man identifierar sig med och känner samhörighet med. Effekten blir negativ om uppdelningen innebär att människor har olika chanser i livet beroende på vart man är uppvuxen eller bor. Om olika strukturella normer skapas och stigmatiserar olika bostadsområden så kan det påverka möjligheterna för utbildning och arbete. När boendesituationen påverkar vad man har för möjligheter i livet, då är det tydligt att det är negativt att det skapas koncentrationer av olika grupper på olika platser. (Musterd 2020, kap. 1)

Att skapa ett jämlikt samhälle är i hög utsträckning vad demokratins kriterier syftar till, att alla ska ha samma rättigheter och möjligheter. (Dahl 1998, s. 39) Ett jämlikt samhälle innebär

att alla människor har samma möjligheter oavsett uppväxt, alla människor behandlas lika, men alla människor ska även ha samma rättigheter och skyldigheter eftersom alla människor är lika värda i en demokrati. Definitionen av boendesegregation visar på att det finns tydliga inslag av demokratiska ideal. Det är viktigt att belysa att demokrati inte kan likställas med boendesegregation, men en tydlig koppling mellan dem kan utläsas; Vid hög boendesegregation så kompromissar man på de demokratiska idealen effektivt deltagande och inkludering av vuxna. Kriteriet om effektivt deltagande finns för att främja detta att alla ska ha samma möjligheter och motverka att vissa inte får samma möjligheter att delta och påverka (Dahl 1998, s. 39) Den höga boendesegregationen indikerar att alla människor inte ges samma möjligheter att delta och fatta beslut och undergräver därmed demokratiidealet effektivt deltagande. Dessutom ges inte alla människor samma möjligheter och rättigheter eftersom vart man bor kan försämra ens möjligheter till framtida utbildning eller jobb, vilket innebär att idealet om inkludering av vuxna också undergrävs i samband med hög boendesegregation. Den här trenden kan även göras gällande på motsatt håll; När boendesegregationen är låg så påverkar inte platsen man bor på vad man har för möjligheter i framtiden. Ett land med ökade ojämlikheter på bostadsmarknaden, ett segregerat samhälle, kan därmed anses mer ojämlikt och alltså mindre demokratiskt, eftersom det kompromissar på två de två väsentliga kriterierna för demokrati kopplat till stadsplanering, effektivt deltagande och inkludering.

6 Metod

6.1 MSS

Eftersom vårt syfte är att undersöka hur bostäder byggs påverkar den lokala demokratin kommer vi att använda oss av en teoriutvecklande studie. Utgångspunkten i denna uppsats kommer att vara en mest lika-design. Valet av metod gör vi baserat på att vi vill pröva hur väl stadsplanering kan fungera som en förklaringsfaktor för segregation.

Vi har gjort ett strategiskt urval av två fall som är lika i många aspekter, för att kunna utföra vår studie med en mest lika-design. Vi har valt våra två fall utifrån den oberoende variabeln - skillnaden i stadsplanering - och ämnar att fastställa påverkan på den lokala demokratin i respektive kommun. Ystad och Landskrona har byggt bostäder på olika sätt, men har andra aspekter gemensamt. Ystad och Landskrona är lika i många andra aspekter såsom befolkningsmängd, geografiskt läge och medianinkomst. Eftersom att likheter inte kan förklara olikheter kan vi dra koppling mellan skillnad i stadsplanering och demokrati om det visar sig att kommunerna skiljer sig även i demokratiaspekten. Därmed kommer denna undersökning utgå från om skillnaden i stadsplanering har resulterat i olika utfall i graden av demokrati i respektive kommun. För att kunna hävda att det finns en kausal relation mellan stadsplanering och demokrati krävs det att Ystad och Landskrona har stora skillnader i boendesegregation och därmed även i graden av demokrati. (Esaiasson et al. 2017, s.101-103)

Bristerna med denna metod är att det finns en begränsning i hur många faktorer som vi kan analysera. Förutom stadsplanering kan det finnas alternativa förklaringar som påverkat segregationen och demokratin i kommunerna. Tänkbara förklaringsfaktorer vi valt att inte inkludera i vår undersökning är dominerande partipolitisk styrning, grad av invandring och utbildningsnivå. Anledningen varför vi inte valt dessa variabler är att vi valt att fokusera på

stadsplanering då vi har personligt intresse detta. Andelen utrikesfödda och utbildningsnivå mäts delvis i Segregationsbarometern vilket är ett index vi använder för att mäta segregationen. Därmed har vi valt att inte undersöka dessa variabler separat då de finns med i mätningen av segregation. Avsaknaden av analys om politisk styrning och övriga variabler hade varit intressant att inkludera i fortsatt forskning, men i denna undersökning har en avgränsning behövt göras.

6.2 Operationalisering av Segregation

I undersökningen kommer vi använda oss av segregationsbarometern för att mäta segregationen i Ystad respektive Landskrona. Segregationsbarometern är ett index skapat av Boverket, vilket är en myndighet för samhällsplanering. Segregationsbarometern utgår från två centrala mått - ojämlikhetsindex och områdestyper - som tillsammans mäter socioekonomisk boendesegregation.

Ojämlikhetsindexet beskriver graden av segregation genom att mäta hur olika socioekonomiska grupper skiljer sig i bosättningsmönster. Alltså, indexet beskriver hur jämnt en socioekonomisk grupp är fördelad geografiskt i relation till andra grupper. En ojämna fördelning mellan två grupper innebär därmed att en grupp är överrepresenterad i vissa områden, och underrepresenterad i andra. (Boverket 2022, s. 9) De geografiska områdena delas in i olika DeSO:n vilket är en indelning av Statistiska Centralbyrån. DeSO:n är en indelning av demografiska statistik områden som följer läns- och kommungränserna. Syftet med dessa indelningar är att kunna undersöka levnadsförhållanden i mindre geografiska områden. Sverige delas in i 5984 DeSO:n och olika kommuner har olika många DeSO:n. (SCB)

Områdestyper är en klassificering av RegSO:n som är en indelning efter socioekonomiska förutsättningar. Områdestyper delas in i fem olika RegSO:n, där områdestyp 1 innebär “områden med stora socioekonomiska utmaningar”, och områdestyp 5 innebär “områden med

mycket goda socioekonomiska förutsättningar”. Användningen av detta mått skapar en möjlighet att följa den socioekonomiska utvecklingen över tid.

Syftet med att använda både ojämlikhetsindexet och områdestyper i undersökningen är att de mäter olika saker och ses därmed som kompletterande mått. Ojämlikhetsindexet mäter segregationen inom ett län eller en kommun. Områdestyper visar specifika områdets socioekonomiska förutsättningar och mäter inte graden av segregation. (Boverket 2022, s. 7-11)

Boverket lyfter en brist med Segregationsbarometern - att den inte är optimal för jämförelse mellan kommuner eftersom det olika antalet DeSO:n i kommunerna påverkar utfallet (Boverket 2022, s. 9). Eftersom undersökningen kommer göra just detta, har vi tagit denna aspekt i beaktande. Som tidigare nämnt har urvalet av kommuner som ska undersökas baserats på att de är lika i många avseenden. Eftersom olikheter i antalet DeSO:n kan påverka utfallet har vi valt två kommuner med relativt lika många DeSO:n - Ystad har 19 DeSO:n och Landskrona har 23. (Boverket, A&B) Att Landskrona har fyra fler DeSO:n än Ystad ska tas hänsyn till i analysen, samt de övriga aspekterna som skiljer sig mellan kommunerna. Eftersom det inte är möjligt att hitta två identiska kommuner kommer dessa typer av brister vara oundvikliga. Vi anser fortsatt att jämförelsen är relevant då resultatet kan visa på tendenser till samband och därmed möjliggör ökad förståelse av ämnet.

Denna undersökning kommer utgå från Segregationsbarometern för att mäta segregationen i Ystad respektive Landskrona. I syfte att stärka studiens validitet kommer undersökningen att kopiera operationaliseringen av segregation som Boverket använder i Segregationsbarometern. (Esaiasson et al. 2017, s. 61)

För att mäta segregation utgår Boverket från 19 indikatorer, som fördelar sig i 6 olika statistikområden. Statistikområdena innehåller olika många indikatorer på grund av bristen på statistik på låg geografisk nivå. De sex statistiskområdena är: boende och samhällsservice, demokrati och civilsamhälle, arbetsmarknad, socioekonomi, utbildning och hälsa. (Boverket 2022, s. 7) Exempelvis inom statistikområdet “utbildning” mäts indikatorerna: “andel inskrivna barn i förskolan”, “andel behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram”,

“genomsnittligt meritvärde från grundskolan” och “andel elever som slutfört gymnasieskolan inom 3-5 år” (Boverket, 2021).

7 Resultat

7.1 Ystad och Landskrona – Likheter

Undersökningen utgår från Ystad och Landskrona för att analysera om deras olikheter i den fysiska stadsplaneringen kan ha en påverkan på boendesegregationen och därmed även påverka kommunens lokala demokrati. Därmed kommer valet av material utgå från insamling av fakta gällande de två kommunerna. En beskrivning av kommunerna är essentiell för att stödja att kommunerna är lika i många avseenden vilket gör valet av mest lika-design en användbar metod. Ystad och Landskrona är två kommuner som är lika i geografiskt område, befolkningsmängd och medianinkomst.

Både Ystad och Landskrona är kommuner i Skåne län. Utöver det är kommunerna även kuststäder, fast Landskrona är beläget på västkusten och Ystad på sydkusten. Syftet med att välja två kommuner som har lika geografiska egenskaper är att förutsättningarna för hur man kan planera en stad är mer lika om för områden som ligger geografiskt nära. Eftersom klimatet ser väldigt olika ut beroende på var man befinner sig i landet så kan förutsättningarna för hur man kan bygga och planera en stad påverkas, därmed minskar risken för att dessa förutsättningarna ser olika ut för kommunerna när vi valt två kommuner som ligger nära varandra geografiskt. Dessutom påverkas även den lokala politiken av vilka förutsättningar som finns på en plats. Risken för att de två kommunernas politik ska skilja sig radikalt blir därmed mindre eftersom de båda har liknande geografiska förutsättningar. (Boverket 2023)

Den andra variabeln vi har med i vår undersökning är befolkningsmängd. Befolkningsmängd är intressant i undersökningen eftersom hur man väljer att planera en stad beror till stor del på vad det finns för behov från invånarnas sida. Behovet av bostäder, förtätning och miljonprogram beror till stor del på hur befolkningsmängden ser ut i förhållande till den

geografiska ytan. (Boverket 2023) Ystad och Landskrona är relativt lika i befolkningmängd. År 2022 hade Ystad 31 714 invånare, medan Landskrona hade 47 004. Det bor därmed fler personer i Landskrona, men vi anser fortsatt att denna skillnad inte är tillräckligt stor för att en mest lika-design skulle vara ogenomförbar. Med det sagt, kommer vi likväl ta detta i beaktande när analysen genomförs. (SCB 2022)

Den tredje variabeln är den genomsnittliga inkomsten. År 2021 är den genomsnittliga inkomsten för personer mellan 20 och 64 år i Ystad 30 892 kronor, medan det i Landskrona är 27 400 kr. Att jämföra två kommuner där den genomsnittliga inkomsten är relativt lika innebär att vi kan bortse från att en eventuell bristande demokrati skulle bero på skillnader i genomsnittlig inkomst mellan kommunerna. Däremot är det viktigt att belysa att genomsnittsinkomsten inte visar fördelningen av inkomstgrupper i kommunen. Man kan inte med genomsnittsinkomsten veta hur många med hög inkomst respektive låg inkomst som bor i kommunen, och vi kan därmed inte säga något om representationen av olika inkomstgrupper. Däremot kan vi förstå att ökad segregation i och med detta inte kan bero på att invånarna i genomsnitt tjänar mindre i en kommun och mer i en annan. En problematik med detta hade kunnat vara att vi inte kan säga något om hur stora inkomstskillnaderna är inom kommunerna. Om det finns ett större spann mellan dem som tjänar mindre och dem som tjänar mest kan detta möjligen öka segregationen. Dock eftersom vi mäter boendesegregation är denna aspekt inte lika väsentlig som om vi skulle mäta segregation kopplat till ekonomiska förutsättningar. Det viktiga för att minska boendesegregationen är att olika socioekonomiska grupper bor inom samma geografiska område. Det spelar följaktligen ingen roll om vilka socioekonomiska grupper det handlar om utan det viktiga inom boendesegregation är att en socioekonomisk grupp inte ensamt finns inom ett geografiskt område. Därmed anser vi att likhet i genomsnittlig inkomst är tillräcklig för att utföra en mest lika-design. (SCB 2022)

7.2 Stadsplanering i Ystad

7.2.1 Förtätning - Ystad

En central del inom Ystads fysiska stadsplanering är att bidra till en tätare stad. I en utbyggnadsstrategi av Ystad från 2011 beskrivs tre utbyggnadsprinciper. En av dessa principer benämns som "Ny bebyggelse där bebyggelse redan finns". Detta utgår från en princip att förtätning är önskvärt, för att bidra till ett mer hållbart samhälle. (Ystads kommun 2011, s.13)

I realiteten har Ystad också planerat sin stad utifrån principen om förtätning - det finns en tydlig avgränsning mellan den täta staden och landet. (Ackar - Barna 2020, s.15) Detta nämns även i Ystads plan för 2030, att den främsta nyproduktionen av bostäder ska byggas inom den täta staden. Syftet att bygga tätt, är att möjliggöra för invånarna att ta del av befintlig service och infrastruktur såsom kollektivtrafik. (Ystads kommun 2014, s.26) Det nämns även i stadsplaneringsplanen för 2030 att en för hög grad av förtätning inte är önskvärt eftersom det skulle påverka stadens bevarade kulturhistoriska arv negativt. Sammanfattningsvis vill Ystad kommun bygga för att förtäta staden till viss grad, så länge det inte påverkar Ystads samlade stadsbild. (Ystads kommun 2014, s.42)

Det finns tre sätt för att mäta täthet, kan mäta exploateringsgraden, befolkningstäthet, eller andelen av en viss yta som är bebyggd jämfört med obebyggd. (Malmö stad, 2023) År 2020 har Ystad anlagt och byggt på cirka 9,2% av den totala markytan. (SCB 2023) Övrig mark består till störst del av jordbruk, cirka så mycket som 73% av den totala markytan (SCB, 2023).

7.2.2 Blandning- Ystad

I en bebyggelseplan för Ystad 2030 benämns även att visionen är att bygga olika typer av bostäder i olika lägen (Ystad kommun 2014, s.9) En av Ystads kommuns bostadspolitiska mål för 2030 är att bygga blandad bebyggelse. Syftet med detta är för att främja integration och att alla stadsdelar ska upplevas trygga. (Ystads kommun 2014, s.6) Blandad bebyggelse är även önskvärt enligt Ystads kommun för att öka valfriheten av bostad samt gynna kulturverksamheter i kommunen. (Ystads kommun 2019)

7.2.3 Miljonprogram- Ystad

Ystad var en av städerna som deltog i Miljonprogrammet. Bebyggelserna i staden blev dock inte lika enformiga som i många andra städer. En av anledningarna till detta kan ha varit bevarandeprojekt i staden som syftade till att bevara Ystads kulturella värden. Detta innebar bland annat att man endast i undantagsfall fick bygga högre än tre våningar. (Ystads kommun 2005, s.12) I Ystad kom Miljonprogrammet att byggas på så sätt att det passade in i staden i övrigt, såsom att man byggde småskaligt. Under Miljonprogrammets tid byggdes det fortsatt mest villor men även radhus. (Ystads kommun 2005, s.30-33) Detta innebär att Ystad skiljer sig i hur det generellt byggdes bostäder under Miljonprogrammet.

7.2.4 Boendesegregation- Ystad

Ystad har ett ojämlikhetsindex på 21%. År 2021 har Ystad 0% områden som är i både områdestyp 1 (områden med stora socioekonomiska utmaningar) och områdestyp 2 (områden

med socioekonomiska utmaningar). Ystad har bara två olika områdestyper 2021, områdestyp 3 (socioekonomiskt blandade områden) och områdestyp 4 (områden med goda socioekonomiska förutsättningar). Främst består Ystad av områden med områdestyp 4 då 77,2% av invånarna bor i dessa områden, och 22,8% bor i områden med områdestyp 3. (Boverket, B)

7.3 Stadsplanering i Landskrona

7.3.1 Förtätning – Landskrona

Landskronas innerstad kan anses vara förtätad, samtidigt som den har en öppen stadsstruktur. Detta innebär att det är mycket bebyggelser samtidigt som det finns mycket gatuutrymmen att röra sig på och enkelt att ta sig genom. Denna förtätade stadskärna sträcker sig egentligen endast en och en halv kilometer från en mittpunkt i staden, Rådhusorget. Det finns områden som ligger runtom detta stadsnät där anslutningen inte är lika god. Man har inte lyckats med förtätningen på samma sätt mellan dessa områden och stadskärnan. Tillgängligheten för att nå stadsdelar som exempelvis Nyhamn och Karlslund är inte utvecklad, vilket skapar en tydlig isolering av stadsdelarna. I och med detta är öppenheten i Landskrona inte helt optimal utifrån vad man vill uppnå med förtätning. (Landskrona stad 2014, s. 26) Ett mått som kan tänkas säga något om förtätningen inom ett område är hur stor del av den totala marken inom kommunen som är anlagd eller bebyggd. I en jämförelse kan vi tolka att två kommuner med lika markyta och lika befolkning, så är kommunen mer förtätad ju mindre andel av totala marken som är anlagd eller bebyggd och mindre förtätad ju större andel av den totala marken som är anlagd eller bebyggd. I Landskrona är 17,9% av den totala marken anlagd eller bebyggd. (SCB 2023)

7.3.2 Blandning- Landskrona

När områden såsom Nyhamn och Karlslund isoleras, som beskrivet i stycket ovan, minskar möjligheterna till blandning, eftersom människor inte kan röra sig mellan stadsdelarna på ett smidigt sätt. Risken att man skapar sig ett rörelse-nät endast inom den stadsdel man bor i blir högre, vilket försämrar blandningen av människor i staden. (Landskrona stad 2014, s. 26)

Dessutom finns det brister i blandningen gällande verksamheter och bostäder. Eftersom man vill uppkomma en blandning av människor i en stad, så är en viktig förutsättning att funktionerna för byggnaderna också är blandade eftersom det skapar fler möjligheter för olika människor att röra sig inom staden. Denna brist kan man framförallt se i nya uppbyggnader, som inte har fokuserat på ett blandat funktions utbud i samma utsträckning som delar av de äldre uppbyggnaderna. (WSP 2013, s. 85) Något som kan påverka blandningen i Landskrona negativt är dess befolkningsstruktur. Man kan se en underrepresentation av människor i åldrarna 25-53 år, en underrepresentation som ter sig större i relation till andra kommuner i landet. Dessutom är det en underrepresentation av barn upp till 18 år, som till stor del hänger ihop med att det är underrepresenterat av människor i den åldern man kulturellt sett bildar familj, mellan åldrarna 25-53. Detta innebär att blandningen av människor i olika åldrar är relativt liten. Dessutom finns tydliga mönster av över-/underrepresentation av barn respektive äldre i många områden. (Landskrona stad 2014, s. 40)

7.3.3 Miljonprogram- Landskrona

Under miljonprogrammets tioårs period, som varade mellan 1965 och 1975, ökade bostadsbeståndet från 11 825 till 17766 lägenheter, en ökning som motsvarar ungefär 50%.

Under samma period skedde en betydligt mindre procentuell ökning av befolkningmängden i kommunen. Man gick från att vara 29 367 invånare, till att bli 34,590 invånare, en ökning som motsvarar ungefär 18%. (Scarpa 2015, s. 7-8)

7.3.4 Boendesegregation- Landskrona

Landskrona har ett ojämlikhetsindex på 56%. År 2021 hade Landskrona drygt en femtedel (20,7%) av befolkningen boende i områdestyp 1 (områden med stora socioekonomiska utmaningar), och knappt en femtedel (19,5%) av befolkningen boende i områdestyp 2 (områden med socioekonomiska utmaningar). Utöver detta bor 15,1% i områdestyp 3 (socioekonomiskt blandade områden), 33,8% i områdestyp 4 (områden med goda socioekonomiska förutsättningar) och 11% i områdestyp 5 (områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar). Utav de indikatorer som utgör grunden för områdesindexet kan man se att Landskrona har en befolkning där 20% har en låg ekonomisk standard (Boverket, Statistiklabbet). I och med att ojämlikhetsindexet i Landskrona ligger på 56% kan man utläsa att boendesegregationen i kommunen är relativt hög. (Boverket, A)

7.4 Sammanfattning resultat

Landskrona och Ystad är två kommuner som kan anses lika inom ramen av relevans för denna undersökning. De är båda kommuner som ligger i Skåne, vilket gör att de har liknande förutsättningar geografiskt sett. De har en befolkningmängd som är relativt lika både totalt men även per km². Dessutom har kommunerna en genomsnittlig inkomst som är väldigt lika, 30 892 kr i Ystad och 27 400 kr i Landskrona. Vidare ser stadsplaneringen olika ut i

respektive kommun. När det kommer till förtätning kan vi utläsa att Ystad har en mer förtätad stad jämfört med Landskrona eftersom deras befolkningsmängd är i genomsnitt lika stor i förhållande till den totala markytan, men Ystad har en mindre anlagd eller bebyggd totalyta (9,2%) jämfört med Landskrona (17,9%). Vidare har Ystad stad satsat på en blandning av bebyggelser, däremot är det svårt att utläsa ifall detta har genomförts eller om det är på gång. Landskrona har inte en stor blandning av bebyggelser med olika funktioner, dessutom har Landskrona stora över- och underrepresentationer av olika samhällsgrupper inom olika bostadsområden. Detta indikerar på att bebyggelserna inte är beblandade inom staden, eftersom olika samhällsgrupper bosätter sig i olika typer av bostäder beroende på förutsättningar och behov. Både Ystad och Landskrona var delaktiga i miljonprogrammet men det går inte att säga exakt hur många bostäder som byggdes under miljonprogrammet i respektive kommun. Landskronas bostadsbestånd ökade med 50% under miljonprogrammet vilket indikerar att det byggdes många bostäder i kommunen. Eftersom det inte finns lika tydliga siffror på miljonprogramsbostäder i Ystad kan vi inte göra en exakt jämförelse av just miljonprogramsbostäder. Boendesegregationen skiljer sig i stor omfattning i respektive kommun. Ystad hade år 2021 ett ojämlikhetsindex på 21% samtidigt som Landskronas index låg på 56%. Detta innebär att fördelningen av olika socioekonomiska grupper är mer ojämnt fördelad geografiskt i förhållande till varandra i Landskrona jämfört med Ystad, där fördelningen är mer jämn. Detta innebär att det inte är lika stor över- eller underrepresentation av specifika socioekonomiska grupper i Ystad jämfört med Landskrona.

8 Analys

8.1 Demokrati

I genomförandet av en mest-lika-design har vi valt stadsplanering som den olikhet som är den oberoende variabeln. I analysen kommer det ske en undersökning om denna olikhet har koppling till en annan olikhet, demokrati. Utifrån resultatet kan vi se att Landskrona och Ystad skiljer sig i stadsplanering och boendesegregation. Vidare ska vi nu analysera om respektive kommuns stadsplanering har en påverkan på den lokala demokratin. Detta kapitel kommer därmed undersöka och kritiskt analysera den lokala demokratin i respektive kommun och om den skiljer sig åt med hjälp av det demokratiska analysverktyget, för att därefter kunna dra en slutsats om kopplingen mellan stadsplanering och demokrati.

8.2 Demokrati – Ystad

I Ystad är endast 9,2% av den totala markytan anlagd, vilket innebär att det är en stor del av staden som inte är bebyggd. Ystad är därmed en relativt tät stad jämfört med Landskrona. Att bygga en tät stad är ett mål för Ystad och detta är tydligt då förtätning är ständigt återkommande i Ystads kommuns planer för framtida bebyggelser. I och med den täta staden, bor människor närmare varandra. Den positiva aspekten med en tät stad är att det möjliggör möten mellan olika människor. Genom förtätning suddas avgränsningen mellan stad och land samt mellan olika stadsdelar i viss mån ut, och det banar väg till en större blandning av olika socioekonomiska grupper. Det negativa med om förtätning blir i alltför hög grad kan vara att andra värden som är önskvärda i en stad undermineras. Ystads kommun har dock tagit detta i

beaktande, de har vissa regler som förhindrar att förtätningen skulle förstöra stadens stadsbild. Exempelvis under Miljonprogrammet, då fick man endast bygga bostäder som var högre än tre våningar i undantagsfall. Ystad har sedan dess även fört en bostadspolitik som ska värna om Ystads kulturhistoriska arv.

Utöver förtätning, är principen om att bygga många olika typer av bostäder något som genomsyrar Ystads kommuns bostadspolitiska mål. Detta innebär att man vill bygga blandad bebyggelse, vilket var tydligt under Miljonprogrammets tid. Det var då viktigt att bostäderna som byggdes skulle passa in i staden i övrigt. Vad miljonprogrammet främst blivit kritiserat för är att det byggdes många homogena bostadsområden utanför den centrala staden vilket bidragit till boendesegregation. Detta är inte fallet i Ystad, då man från början värderade att bygga blandade bostäder för att motverka enformigheten.

Ystad är därmed en tät stad samtidigt som kommunen har vissa regler som motverkar de negativa aspekterna av förtätning. Ystad verkar även för att blandade bostäder ska byggas för att gynna integrationen. Ystads bostadspolitik kan i sin tur förklara att kommunen endast har två olika socioekonomiska områden. Dessa områdestyper är områden med blandade samt goda socioekonomiska förutsättningar. Ystad saknar områden som har sämre socioekonomiska förutsättningar, och kommunens fysiska stadsplanering kan vara en förklaringsfaktor till detta.

Eftersom Ystad saknar områden med socioekonomiska utmaningar, spelar det inte till lika hög grad roll för invånarnas framtid var de bosätter sig. De demokratiska värdena "inkludering av vuxna" och "effektivt deltagande" bör därmed ha gynnats, eftersom segregationen är låg. Att segregationen är låg kan vi även utläsa från att ojämlikhetsindexet är 21% i Ystad. Ett lågt ojämlikhetsindex innebär att segregationen är låg, vilket i sin tur innebär att de demokratiska värden som kopplas till boendesegregation är relativt hög.

8.3 Demokrati – Landskrona

Följande är en analys av Landskronas stadsplanering utifrån demokratiska ideal. I Landskrona är 17,9% av den totala markytan anlagd eller bebyggd, vilket innebär att nästan en femtedel av staden är bebyggd. Landskrona är därmed en mycket mindre tätbebyggd stad än Ystad eftersom kommunen har en dubbelt så stor anlagd eller bebyggd markyta som Ystad. Den centrala delen av Landskrona kan ses som relativt förtätad samtidigt som områdena runt om stadskärnan inte är förtätade i samma utsträckning. Detta har kommit att innebära att öppenheten i Landskrona inte är helt optimal utifrån det man vill uppnå med förtätning. När en stad inte uppnår målen med förtätning eller öppenhet så bor människor längre ifrån varandra och tillgängligheten för att kunna transportera sig mellan olika stadsdelar försämras. Detta försämrar möjligheterna till möten mellan olika människor. Detta innebär att gränserna mellan olika stadsdelar dras mycket tydligare, vilket innebär att det finns en större risk för koncentration och isolering av olika socioekonomiska grupper i samhället, som samlas inom ett och samma bostadsområde.

När det kommer till principen om blandning så har Landskrona både en mindre bra blandning av bostäder och verksamheter vilket även kan ha koppling till att kommunen även har en dålig blandning av människor. Det bor många olika socioekonomiska grupper inom Landskrona men de är uppdelade och olika grupper är överrepresenterade inom olika områden. Man har inte satsat på en blandning av bostäder i kommunen vilket gör att möjligheten för olika grupper av människor att bosätta sig inom samma områden minskar. Eftersom enformiga bebyggelser innebär att det blir för dyrt för socioekonomiskt svaga grupper att bosätta sig inom vissa områden. Landskrona byggde även många bostäder under miljonprogrammet, den period då det byggdes mycket storskaliga och homogena bostäder utanför den centrala staden. Detta resulterade i hög utsträckning till ökad boendesegregation. Detta kan ha en korrelation med det höga ojämlikhetsindexet i Landskrona.

Landskrona har en stor variation i olika områdestyper vilket innebär att det finns stora över- och underrepresentationer av olika socioekonomiska grupper inom de olika bostadsområdena. Dessutom bor en stor del av Landskronas befolkning i områden med stora socioekonomiska utmaningar. Stadsplaneringen i Landskrona kan därmed ha en korrelation med att boendesegregationen är hög i staden och att ojämlikhetsindexet är 56% eftersom målen med

stadsplanering i hög utsträckning syftar till att integrera människor och skapa en socialt hållbar stad, vilket inte har uppfyllts i Landskrona.

I en stad med hög boendesegregation påverkas möjligheterna för människorna som bor i de olika bostadsområdena. Bor man inom en områdestyp har man bättre möjligheter till utbildning och jobb i framtiden och bor man inom ett annat försämras de möjligheterna. Det demokratiska idealet effektivt deltagande uppfylls inte eftersom alla människor inte har samma möjligheter att delta och påverka, vilket idealet om effektivt deltagande egentligen syftar till att främja. Dessutom undermineras idealet om inkludering eftersom alla människor inte ges samma rättigheter eller möjligheter till framtiden. Detta innebär att Landskrona är en segregerad kommun som därmed har stora ojämlikheter och kan anses kompromissa med de demokratiska idealen effektivt deltagande och inkludering.

9 Slutsats

Vår analys visar att Ystad är en relativt tät kommun som bygger blandade bostäder. Landskrona är en relativt tät stadskärna, men när man tittar på hela kommunen så ser man att tätheten är relativt låg. Landskrona har jämfört med Ystad relativt lite blandning av bostäder. Ystad har en bebyggd och anlagd mark på 9,2% av den totala markytan, motsvarande siffra för Landskrona är 17,9%. Detta innebär att Ystad är en tätare bebyggd stad jämfört med Landskrona. Ystad har en tydlig variation av bostäder, vilket kan vara orsaken till att Ystad endast består av områdestyperna 3 och 4, 100% av befolkningen bor i dessa två områdestyper. I Landskrona däremot, som inte har lika stor blandning av bostäder, bor också en stor del av befolkningen i områdestyperna 3 och 4 (ca. 49%). Däremot bor också en stor del av befolkningen i områdestyperna 1 och 2 (ca. 40%), samtidigt som endast 11% bor i områdestyp 5. Detta skulle kunna indikera på en blandning av socioekonomiska grupper inom Ystads bostadsområden. Däremot kan det också bero på att det endast är människor från samma socioekonomiska grupp, vilket skulle innebära att det är låg variation av socioekonomiska grupper i Ystad. Detta kan vi dock mäta med ojämlikhetsindexet som vi använder för att mäta boendesegregationen. Boendesegregationen i Ystad är relativt låg, eftersom de har ett ojämlikhetsindex på 21%, vilket innebär att det finns en relativt stor blandning av socioekonomiska grupper i kommunen. Vidare är boendesegregationen i Landskrona är hög, eftersom de har ett ojämlikhetsindex på 56%, vilket innebär att det finns en relativt låg blandning av olika socioekonomiska grupper inom kommunen. Slutsatsen vi kan dra från detta är att Ystad till högre grad än Landskrona uppfyller de demokratiska värdena kopplade till stadsplanering.

Det är dock viktigt att belysa att i och med en mest lika-design går det inte att hitta identiska fall. Därmed uppstår problematik som exempelvis att Landskrona har fyra fler DeSO:n än vad Ystad har, vilket kan påverka ojämlikhetsindexet till fördel för Ystad. Ystad och Landskrona har även en genomsnittsinkomst som är relativt lika. Men vi kan inte utifrån denna siffra direkt säga något om spridningen i inkomstgrupper. Denna koppling är tydligare inom

Landskrona eftersom de har en större variation i områdestyper, vilket innebär att vi kan säga att det finns en variation av socioekonomiska grupper inom Landskrona, dessutom kan vi med hjälp av ojämlikhetsindexet säga att det finns en boendesegregation och att skillnaderna mellan de olika socioekonomiska grupperna är stora.

Vidare är det viktigt att belysa att eftersom vi valt att fokusera på demokrati kopplat till boendesegregation faller andra tänkbara förklaringsfaktorer till påverkan av demokrati bort i analysen. Detta är dock inte ett problem för vår analys eftersom vi anser att skillnaden mellan Ystad och Landskrona är tillräckligt stor för att vi ska kunna visa på att det finns tendenser till påverkan mellan fysisk stadsplanering och demokrati. Vi har följaktligen nu fastställt att det finns en skillnad mellan respektive kommuns stadsplanering samt en skillnad i boendesegregation. Eftersom boendesegregation är nära sammankopplad med de demokratiska värdena effektivt deltagande och inkludering av vuxna, påverkar graden av boendesegregation graden av en kommuns lokala demokrati. Ju mer tätbebyggd och varierad en kommun är, desto mindre boendesegregation, och därmed en högre grad av demokrati.

10 Referenser

Ackar, Viktorija - Barna, Patricia, 2020. *Förtätning - olägenheter eller tillgång för städernas barn?* [Elektronisk] https://stud.epsilon.slu.se/17360/1/ackar_et_al_200625.pdf. Hämtdatum: 2023-12-20.

Allmännyttan. *Miljonprogrammet*. [Elektronisk] <https://www.allmannyttan.se/historia/tidslinje/miljonprogrammet/> Hämtdatum: 2023-12-22.

Boverket (A). *Landskrona*. [Elektronisk] <https://segregationsbarometern.boverket.se/kommun/landskrona/> Hämtdatum: 2023-12-31.

Boverket (C). *Segregationsbarometern - Landskrona*. [Elektronisk] <https://segregationsbarometern.boverket.se/labbet/#/statistiklabbet/table?indicator=2-1,2&location=kommun-1282&bg=0>. Hämtdatum: 2023-12-31.

Boverket (B). *Ystad*. [Elektronisk] <https://segregationsbarometern.boverket.se/kommun/ystad/> Hämtdatum: 2023-12-15.

Boverket, 2010. *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt*. [Elektronisk] <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/socialt-hallbar-stadsutveckling.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-22.

Boverket, 2016. *Rätt tätt – en idéskrift om förtätning av städer och orter*. [Elektronisk] <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/ratt-tatt-en-ideskrift-om-fortatning-av-stader-orter.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-22.

Boverket, 2020. *Under miljonprogrammet byggdes en miljon bostäder*. [Elektronisk] <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/miljonprogrammet/> Hämtdatum: 2023-12-22.

- Boverket, 2021. *Områdestyper*. [Elektronisk]
<https://segregationsbarometern.boverket.se/labbet/#/omradesstatistik/map?indicator=0-1,2,3,4,5&location=riket&bg=0> Hämtdatum: 2023-12-22
- Boverket, 2021. *Så planeras Sverige*. [Elektronisk]
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/>. Hämtdatum: 2023-12-22.
- Boverket, 2022. *Så mäter och följer du segregation*. [Elektronisk]
<https://segregationsbarometern.boverket.se/app/uploads/2022/12/Anvandarhandbok-Segregationsbarometern.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-15.
- Boverket, 2023. *Regional planering - för en stärkt samordning*. [Elektronisk]
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/regional-planering/>.
Hämtdatum: 2023-12-31.
- Boyko, Christopher T. and Cooper, Rachel, 2011. "Clarifying and re-conceptualising density", *Progress in Planning*. vol. 76, nr. 1, s. 1-61.
- Dahl, Robert, 1998. *On Democracy*. Yale: Yale University Press.
- Daraee, Farzad och Ta, Vincent 2020. *Segregation som konsekvens av en bristfällig fysisk stadsplanering i Miljonprogrammet*. [Elektronisk] <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1449668/FULLTEXT01.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-22.
- Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Towns, Ann – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Grundström, Karin - Molina, Irene, 2016. *From Folkhem to lifestyle housing in Sweden: segregation and urban form, 1930s - 2010s*. [Elektronisk]
<https://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthTtype=ip.uid&db=ecn&AN=1595786&site=eds-live&scope=site>. Hämtdatum: 2023-12-15.
- Landskrona stad, 2014. *Fördjupad Översiktsplan Landskrona Tätort*. [Elektronisk]
https://cms.landskrona.se/wp-content/uploads/2022/08/fop-planforslag_antagen_140618-web-version.pdf. Hämtdatum: 2023-12-22.

Linnér, Oskar, 2019. *Social hållbarhet inom samhällsplanering*. [Elektronisk] <https://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1582122/FULLTEXT01.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-22.

Malmö stad, 2023. *Täthet i Malmö*. [Elektronisk] <https://malmo.se/Stadsutveckling/For-dig-som-bygger-och-utvecklar/Styrning-och-strategier/Tathet-i-Malmo.html>. Hämtdatum: 2023-10-09.

Musterd, Sako, 2020. *Handbook of Urban Segregation*. 1 uppl. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Näsström, Sofia, 2021. *Demokrati: en liten bok om en stor sak*. Lund: Historiska Media.

Scarpa, Simone, 2015. "The Rescaling of Immigration and the Creation of 'Areas of Outsiderness' in Sweden. The Case of Landskrona", *Sociologica*, vol. 2, s. 1-23.

SCB - Statistiska Centralbyrån, 2022. *Kommuner i siffror*. [Elektronisk] <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=1286&id2=1282> . Hämtdatum: 2023-12-21.

SCB - Statistiska Centralbyrån, 2023. [Elektronisk] https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0803_MI0803A/MarkanvN/table/tableViewLayout1/. Hämtdatum: 2023-12-21.

SCB - Statistiska Centralbyrån. [Elektronisk] <https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/deso---demografiska-statistikomraden/deso-tabellerna-i-ssd--information-och-instruktioner/> Hämtdatum: 2023-12-15.

SKL - Sveriges Kommuner och Landsting, 2012. *Att främja integration och social sammanhållning*. [Elektronisk] <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1420411/FULLTEXT01.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-15.

Stockholms stad, 2022. *Miljonprogrammet*. [Elektronisk] <https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/staden-vaxer/miljonprogrammet/> Hämtdatum 2023-12-22.

WSP, 2013. *Tätare Skåne*. [Elektronisk]

<https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer/temapm---tatare-skane.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-23.

Ystads kommun, 2005. *Ystad en stad värd att bevara*.

<https://www.ystad.se/globalassets/dokument/sam/planavdelningen/bevarandeprogram/bevarande-program2005webb.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-22.

Ystad Kommun, 2011. *Tillägg till översiktsplan 2005 Utbyggnadsstrategi Bostäder*

Verksamheter Handel. [Elektronisk]

https://www.ystad.se/globalassets/dokument/sam/planavdelningen/antagen-utbyggnadsstrategi_webb.pdf. Hämtdatum: 2023-12-21.

Ystads Kommun, 2014. *Staden Ystad 2030 “den lilla staden med de stora möjligheterna”*.

[Elektronisk] https://www.ystad.se/globalassets/dokument/sam/planavdelningen/fop-ystad/fop_ystad_hela_dokumentet.pdf. Hämtdatum: 2023-12-21.

Ystads Kommun, 2018. *Ystads kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning 2018-2022*.

https://www.ystad.se/globalassets/dokument/sam/planavdelningen/riktlinjer-for-bostadsforsorjning-2018_webb.pdf. Hämtdatum: 2023-12-20.

Ystads kommun, 2019. *Kommunen Ystad 2030 Översiktsplan för Ystads kommun*

<https://www.ystad.se/globalassets/dokument/sam/planavdelningen/oversiktsplan-ystads-kommun-2030-samrad---digital-pdf.pdf>. Hämtdatum: 2023-12-22.